

Post- og teletilsynet
Norwegian Post and Telecommunications Authority

Markedsregulering

Hans Jørgen Enger
Post- og teletilsynet

IKT, organisasjon og marked
NTNU, Trondheim, 16. oktober 2013

CV i kortversjon

- Utdannet jurist fra Universitetet i Oslo (2000)
- Fiskeri- og kystdepartementet, Havbruks- og markedsavdelingen (2001-2005)
- Post- og teletilsynet, avdeling Marked (2005-)
 - Markedsregulering innenfor fast- og mobilnett
 - Juridisk utredningsarbeid
 - Internasjonalt samarbeid
 - Bistand forbrukere
 - Internasjonal gjesting (roaming)
- Seksjonssjef fra juli 2012

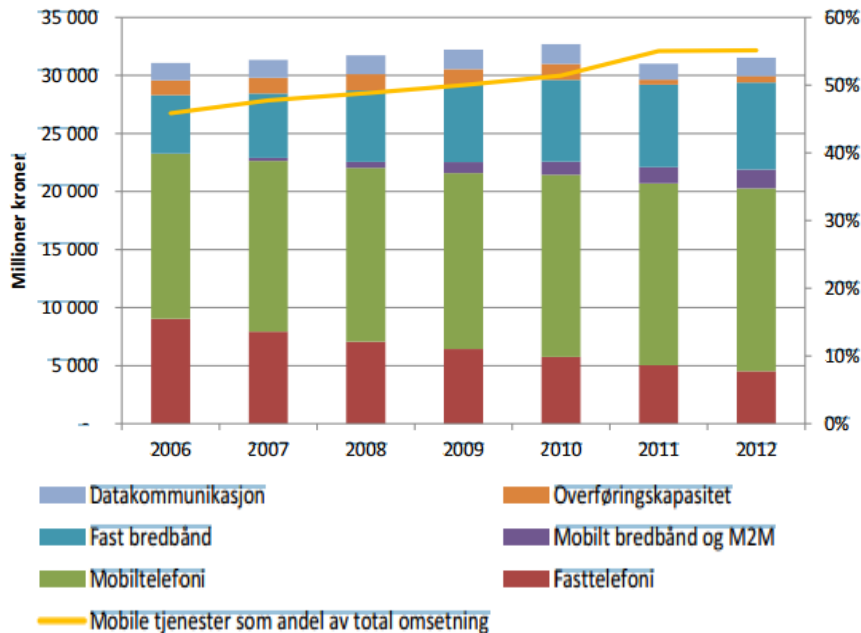
Agenda

- I. Litt om det norske ekomarkedet
- II. Om Post- og teletilsynet (PT)
- III. Markedsspesifikk regulering
- IV. Regulering av mobilmarkedene (grossist)
- V. Andre “hot topics”/spørsmål/oppsummering

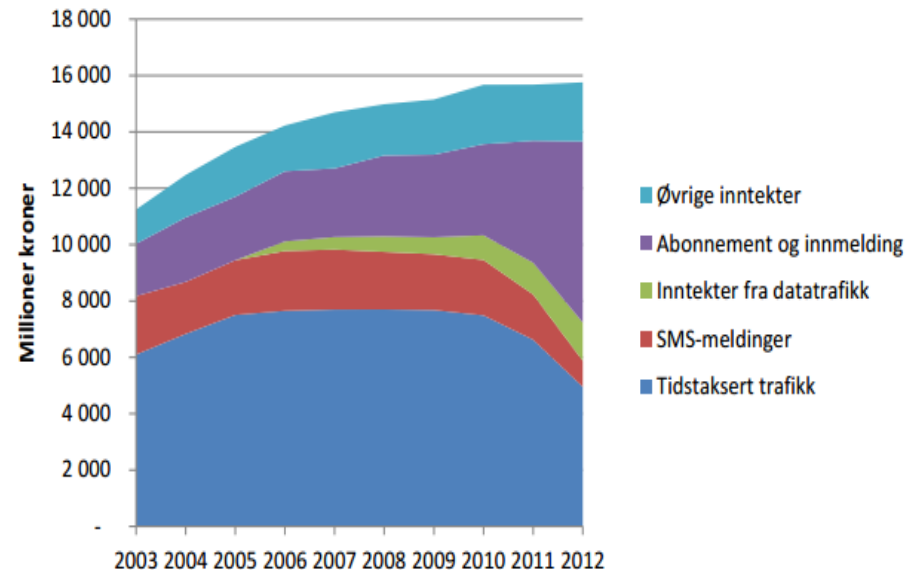
I Litt om det norske ekomarkedet

Litt om den økonomiske virkeligheten i 2012

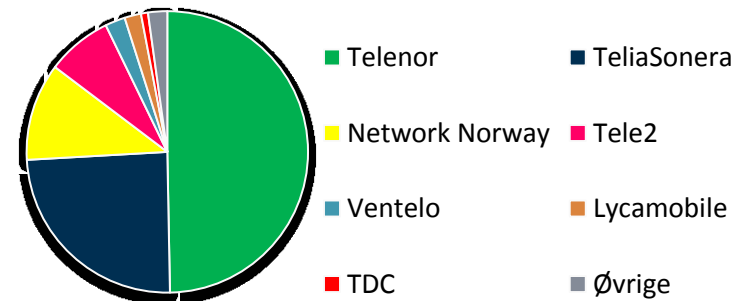
Totalomsetning ekomarkedet

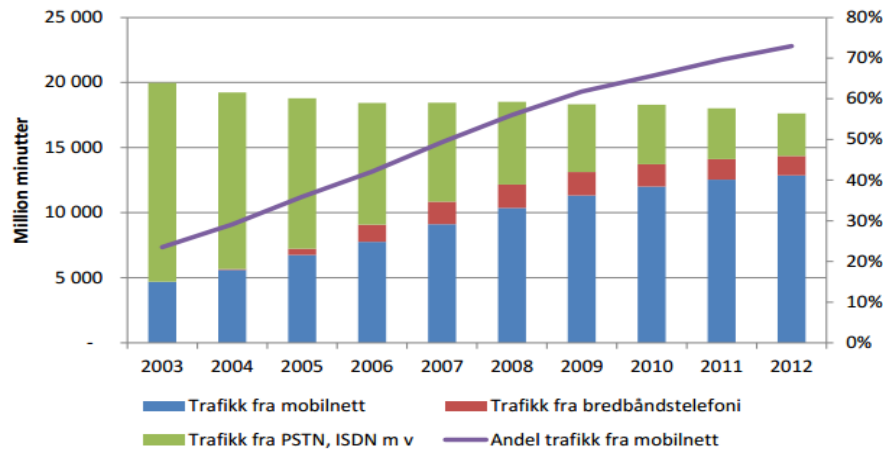

Omsetning mobilabonnement

Markedsandel mobilabonnement

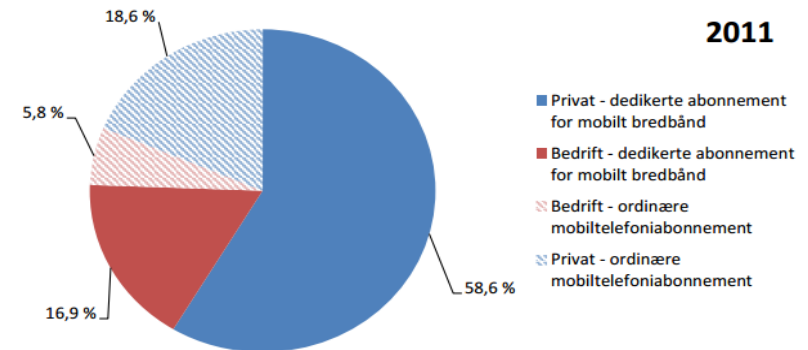
- Fasttelefoni reduseres på bekostning av mobile løsninger
- Databruk «small screen» øker

Mobiltelefoni og mobildata

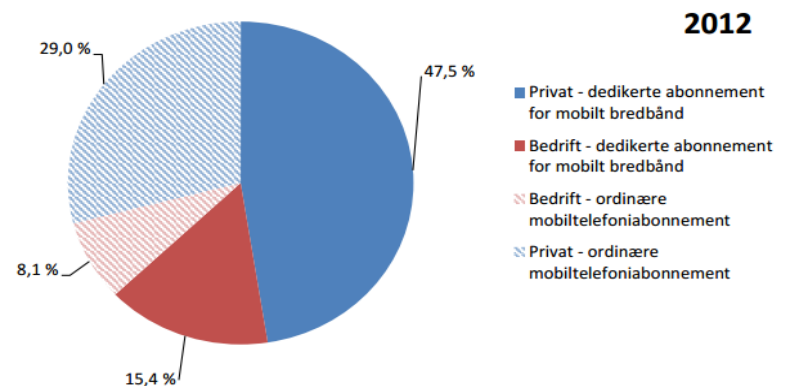

Figur 30 Skjematisk oversikt over omsetningselementene for mobiltelefoni og mobildata

Noen trender...

Figur 24 Prosentvis fordeling av datatrafikk mellom mobiltelefoni og mobilt bredbånd samt mellom privat- og bedriftsabonnement. 2011

Figur 25 Prosentvis fordeling av datatrafikk mellom mobiltelefoni og mobilt bredbånd samt mellom privat- og bedriftsabonnement. 2012

Konkurransen er knall hard i markedet

JUBILEUMSTILBUD

 Kjøp senest 20. oktober!

FRI BRUK AV ALT

 Fri DATA, tale, sms og mms i 12 måneder

299,- per mnd.

 Ingen binding

Gjelder alle vilkår og spesialtilbud. Etter 12 måneders bruk av 12 måneders abonnementet for SMART Phone (299,- per mnd, med 5GB data, 1000 min, 1000 SMS og 1000 MMS). Etter 12 måneders bruk av 12 måneders abonnementet for SMART Super (299,- per mnd, med 5GB data, 1000 min, 1000 SMS og 1000 MMS).

Netcom kutter i jubileumstilbud

 Skuffet kunde: - Dette er elendig av

 Netcom

 Kilde: VG 4, oktober 2013

Enda mer data hver måned

6GB Fri tale, fri SMS, fri MMS og økt hastighet på 3G!

ENDA MER DATA FOR PENGENE!

299,-

 Nytt abonnement - mer inkludert. Vi lanserer et nytt produkt med 5GB data. Det vil si at du får enda mer for pengene.

Ny priskrig på mobiltelefoni

Flere og flere teleoperatører kutter ut ringepriser og tekstmeldingspriser helt. Netcom, Tele2 og OneCall har slengt seg på, mens Telenor velger å se det an. - Et mulig kappløp mot bunnen, advarer en kommentator om pristrenden.

COMPUTERWORLD

 - it-nyheter døgnet rundt

 IDG - verdens største medienus i n

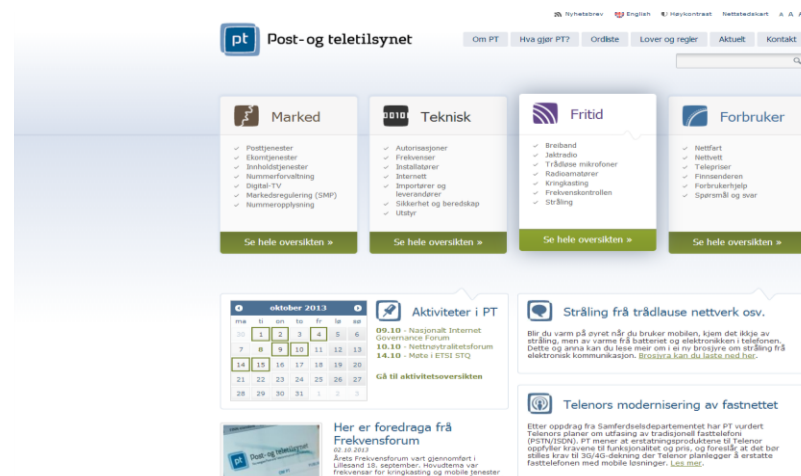

II Om Post- og teletilsynet

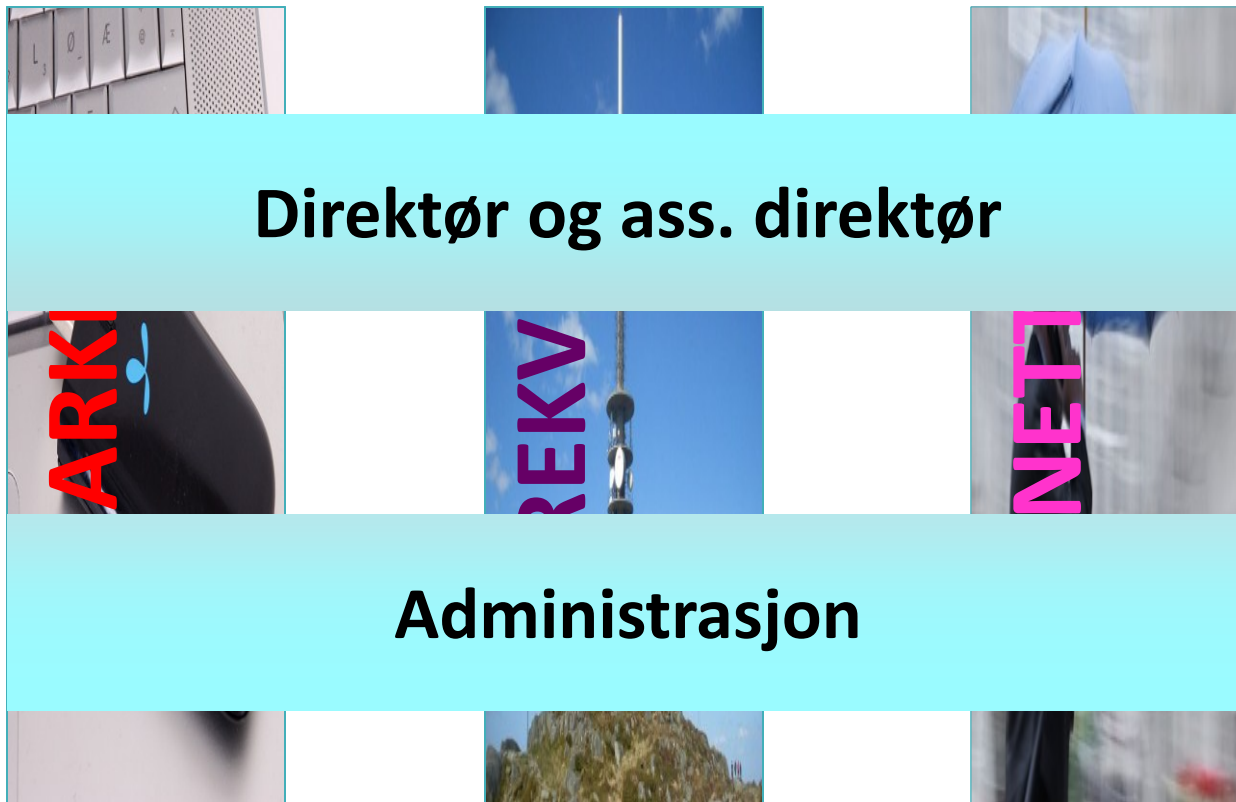
Om PT

- PT er et selvstendig og selvfinansierende forvaltningsorgan underlagt Samferdselsdepartementet(SD)
- PT er uavhengig av alle operatører, tilbydere og andre markedsaktører
- PT avgir jevnlige rapporter til SD om aktivitetene.

- se www.npt.no

PTs organisasjon

PTs oppdrag

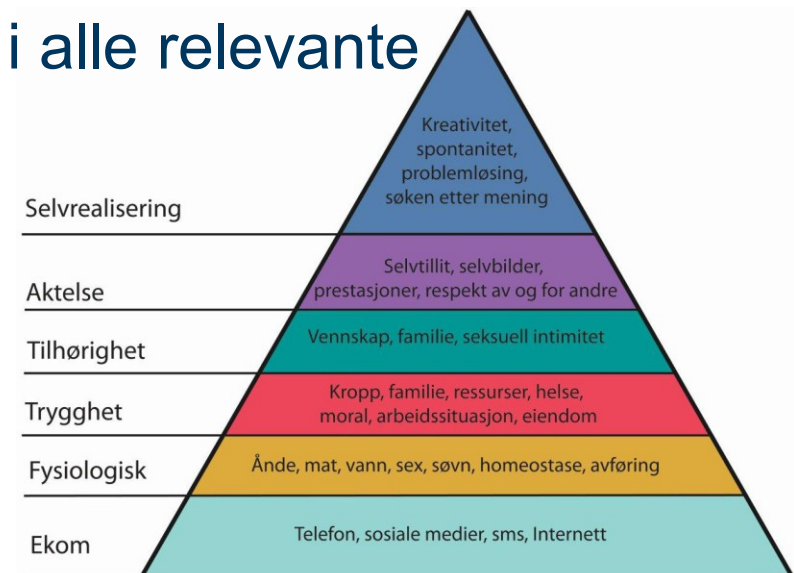
PT arbeider for å sikre brukerne i hele landet gode, rimelige og fremtidsrettede elektroniske kommunikasjonstjenester, gjennom effektiv bruk av samfunnets ressurser ved å legge til rette for bærekraftig konkurranse, samt stimulere til næringsutvikling og innovasjon.

- En litt omarbeidet versjon av ekomloven § 1

Strategi for 2012 – 2016

- PT skal være **oppdatert på utviklingen** og utfordringene i næringene
- PT skal være en **offensiv tilrettelegger** for aktørene
- PT skal være den **beste kilden** i alle relevante problemstillinger

– Maslow revidert

PTs oppgaver (1)

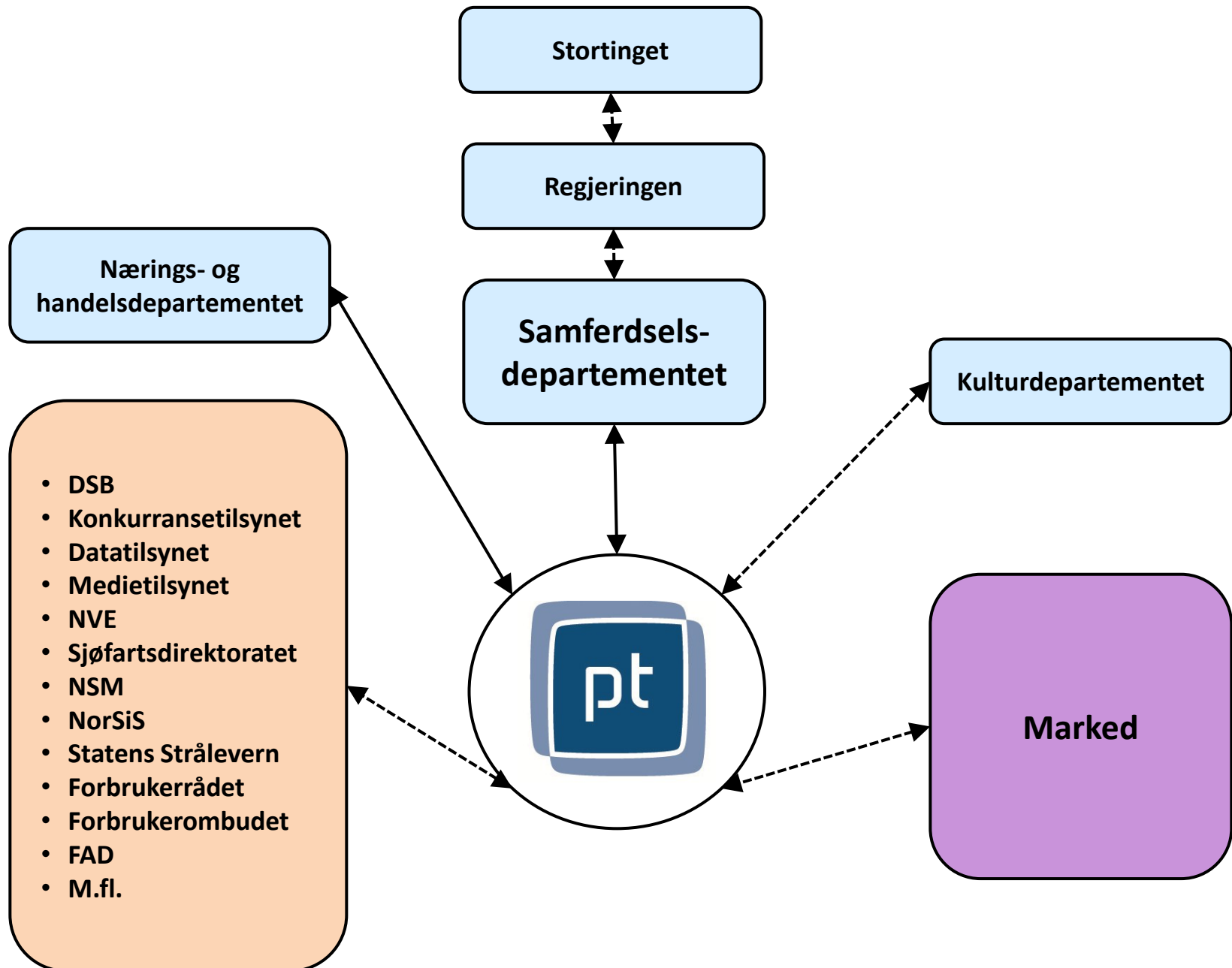
- Nummerforvaltning
- Utvikle og offentliggjøre post- og telestatistikk
- Foreslå og utarbeide nytt regelverk
- Opprettholde register over aktørene
- Sikre tildeling av domenenavn under norske toppdomener (.no, .sj og .bv)
- Kontrollere teleutstyr i markedet
- Standardisering innen post og tele
- Beredskaps- og sikkerhetsplanlegging

Pinsen 2011:

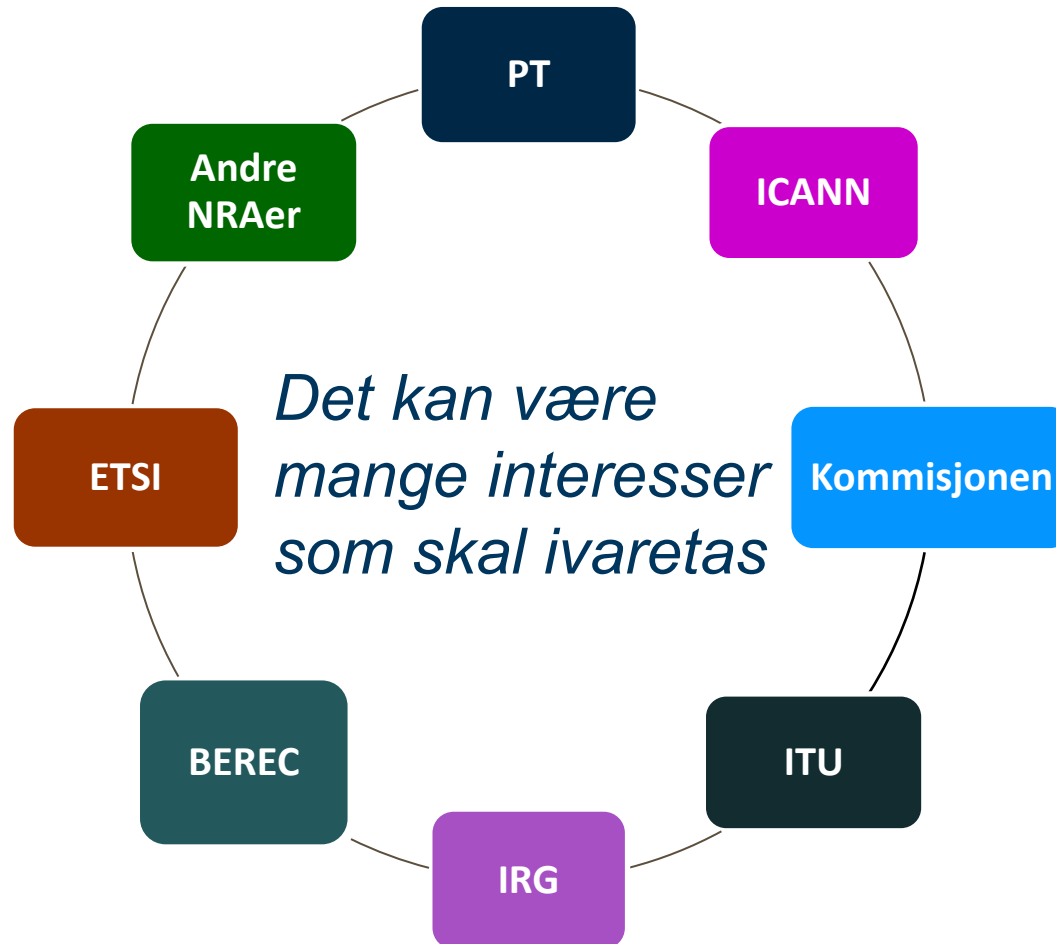
PTs oppgaver (2)

- Frekvensforvaltning
- Godkjenne utstedere av kvalifiserte elektroniske sertifikater
- Rådgiver for Samferdselsdepartementet
- Sikre etterlevelse av regelverket blant aktørene
- *Analysere relevante ekom-markeder, beslutte om noen har sterk markedsstilling (SMP) og pålegge disse nødvendige plikter/begrensninger i deres handlefrihet*
- *Behandle klager på aktører som ikke følger spillereglene og megling mellom aktørene*

PT i internasjonal sammenheng

- Fra Brussel og Genève til et jorde i Lillesand

III Markedsspesifikk regulering

Hvorfor regulere? (1)

Ekonomlovens formål er:

1. *sikre brukerne i hele landet gode, rimelige og fremtidsrettede elektroniske kommunikasjonstjenester,*
2. *gjennom effektiv bruk av samfunnets ressurser*
3. *ved å legge til rette for bærekraftig konkurranse,*
4. *samt stimulere til næringsutvikling og innovasjon.*

Hvorfor regulere? (2)

- Tekniske begrunnelser: Elektromagnetiske forstyrrelser, utstyr, sikkerhet (gode tjenester betinger godt og sikkert utstyr)
- Tjenester (tilrettelegging for konkurranse og sikre brukernes rettigheter)
 - Brukerrettigheter – samarbeid med forbrukermyndighetene og Brukerklagenemnda for ekomtjenester (BKN)
 - SMP => markedssvikt
 - fra monopol til konkurranse
 - Konkurransetilsynet og PT – samarbeidsavtalen
- Internasjonale forpliktelser

Forholdet til EU/EØS

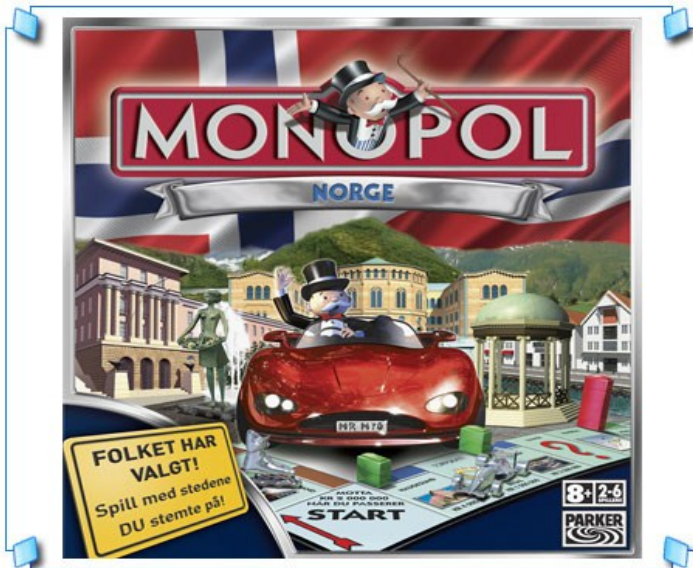
- Norge har et formelt forhold til EU gjennom EØS-avtalen
- Samme regelverk gjelder i hele EØS-området og harmonisering av regelbruken er et uttrykt mål
- Teknisk og nummer/frekvensharmonisering
- Harmonisering av tjenestereguleringen

Europeisk harmonisering

- Det felleseuropeiske regelverket forutsetter at det implementeres og anvendes likt, for eksempel at samme virkemiddel brukes for å løse like problem
- Harmoniseringen er viktig for å sikre likebehandling av tilbyderne uavhengig av hvilket land de opererer i
- IRG/BEREC er et viktig verktøy for å sikre denne harmoniseringen i alle involverte land
- Vanskelig balanse mellom nasjonale forskjeller og europeisk harmonisering, men
- Harmonisering betyr IKKE at den samme medisinen skal doseres likt; doseringen avhenger av den konkrete nasjonale situasjonen

Hva handler harmoniseringen egentlig om?

1988

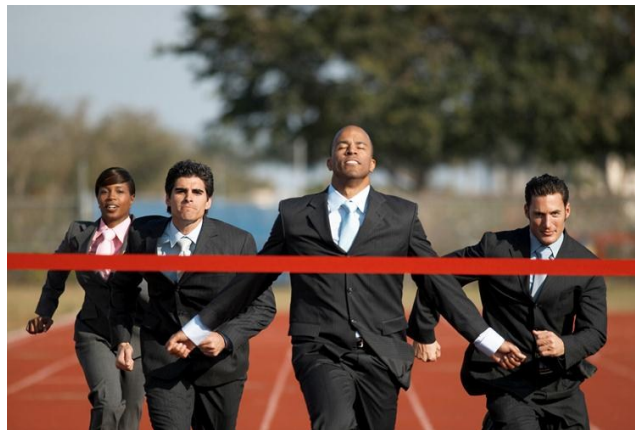

Liberalisering av gamle telemonopol og å skape grobunn for bærekraftig konkurranse

Etableringsfrihet

- men ikke nødvendigvis like konkurransevilkår

- Tilgangen til eksisterende infrastruktur kontra nyetablering
- Frekvensressurser
- Finansielle muskler (kundeakkvisisjon, markedsføring)
- Tilgang til distribusjonsledd
- Kundepreferanser (stor trygg tilbyder, ny ukjent)
- Osv...

PTs reguleringsstrategi

- Teknologinøytral regulering
- Konsentrasjon om grossistregulering (samtrafikk, tilgang til nett)
- Myk regulering og minst mulig inngrep, dvs. bare regulere gjennom vedtak når det er nødvendig
- Åpenhet i beslutningsprosessen
- Jevnlig kontakt med markedsaktørene og etableringer av arbeidsgrupper
- God forståelse for, informasjon om og statistikk for markedene

PT har myndighet til å utforme sin egen reguleringsaktivitet, men er selvfølgelig begrenset av lover, forskrifter og tildelingsbrev/generelle føringer

- Begrenset instruksjonsadgang for SD i enkelte saker

Myndighet og sanksjoner

- PTs vedtak er bindende fra vedtakstidspunktet
 - Men aktørene kan be departementet om utsettelse
- PT kan kreve å få all informasjon som PT finner nødvendig og aktørene har plikt til å bistå
- PT kan vedta tvangsmulkt dersom aktører ikke følger regelverket – for å sikre etterlevelse i framtiden
- Varsel om vedtak om mulkt er ofte tilstrekkelig
- PT også anledning til å ilegge overtredelsesgebyr – for å straffe ulovlige forhold i fortid
- Videre kan tilsynet pålegge tilbakebetaling av overpris

Markedsregulering – SMP

Significant Market Power (SMP) – sterk markedsstilling

- Når tilbyderer alene eller sammen med andre har tilstrekkelig styrke i ett marked til å kunne opptre uavhengig av konkurrenter og kunder
- Vanligvis minst 50% markedsandel samt en rekke andre variabler må vurderes
- *Ex ante* (på forhånd) vs. *ex post* (*i ettertid*) regulering

ESA (EFTAs overvåkningsorgan) har forhåndsspesifisert liste med 7 markeder egnet for forhåndsregulering

PT må vurdere

1. Om de 7 foreslåtte markedene er relevante for Norge og gjøre geografiske avgrensninger
2. Om det finnes aktører med SMP i de relevante norske markedene
3. Hvilke virkemidler som eventuelt skal benyttes

PTs markedsregulering – sentrale markeder

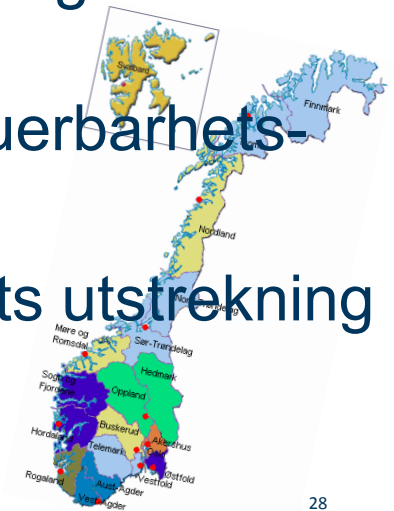
Marked	Benevnelse
1.	Tilgang til faste elektroniske kommunikasjonsnett som anvendes til offentlig telefontjeneste
2	Originering av offentlig telefontjeneste i fastnett
3	Terminering av offentlig telefontjeneste i fastnett
4	Grossistmarkedet for full og delt tilgang til faste aksessnett
5	Grossistmarkedet for tilgang for levering av bredbåndstjenester
6	Grossistmarkedet for overføringskapasitet opp og til og med 8Mbit/s
7	Terminering av tale i individuelle offentlige mobilkommunikasjonsnett
(15)	Tilgang til og samtaleoriginering i offentlige mobilkommunikasjonsnett

hovedfokus

Definering av markedene

Må vurdere de “tre kriteriene”:

1. Er det strukturelle eller regulatoriske etableringshindringer,
 2. Beveger markedet seg i tilstrekkelig grad mot bærekraftig konkurranse, og
 3. Vil alminnelig konkurranserett være tilstrekkelig til å ivareta hensynene bak den sektorspesifikke reguleringen
- Identifisere produktmarked gjennom substituerbarhets-analyser
 - Geografisk avgrensning, vanligvis ved nettets utstrekning

PTs markedsregulering

– noen sentrale regulatoriske forpliktelser i ekomloven

- Plikt til å imøtekomme *rimelige anmodninger* om tilgang til:
 - nett
 - samtrafikk
 - samlokalisering
- Prisregulering
 - Pristak
 - Kostnadsorienteringskrav
- Ikke-diskriminering
- Transparenskrav, typisk standardavtale eller offentlige priser

NB! Listen er IKKE
fullstendig NB!

(Stikkord: husk liberalisering av telemarkedet i 1998)

Proessen med markedsvedtak

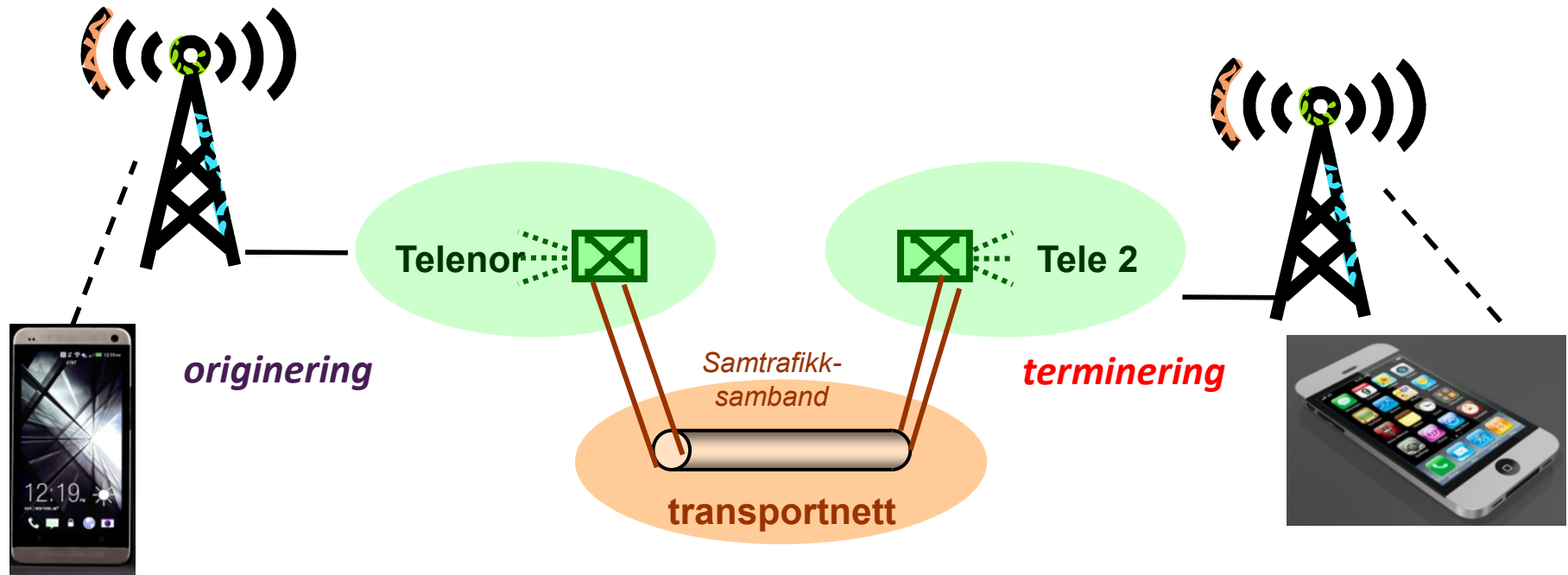
- ❖ Innhenting av markedsdata
- ❖ Definere markedene
- ❖ Analyse og utarbeidelse av utkast til vedtak
- ❖ Høring Konkurransetilsynet
- ❖ Nasjonal høring av utkast til vedtak
- ❖ Notifisering til EFTAs Overvåkningsorgan (ESA)
- ❖ Fastsette vedtak
- ❖ Behandle klage(r)
- ❖ SD fastsetter endelig vedtak
- ❖ [Rettssak(er)]
- ❖ Oppfølging av gjeldende vedtak

IV Regulering av mobilmarkedene (grossist)

(Mobil)nett og regulering

Samtrafikk: funksjon som tilrettelegger for formidling av trafikk mellom tilbydere slik at sluttbrukere kan kommunisere med hverandre og ha tilgang til offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste uavhengig av tilbydertilknytning

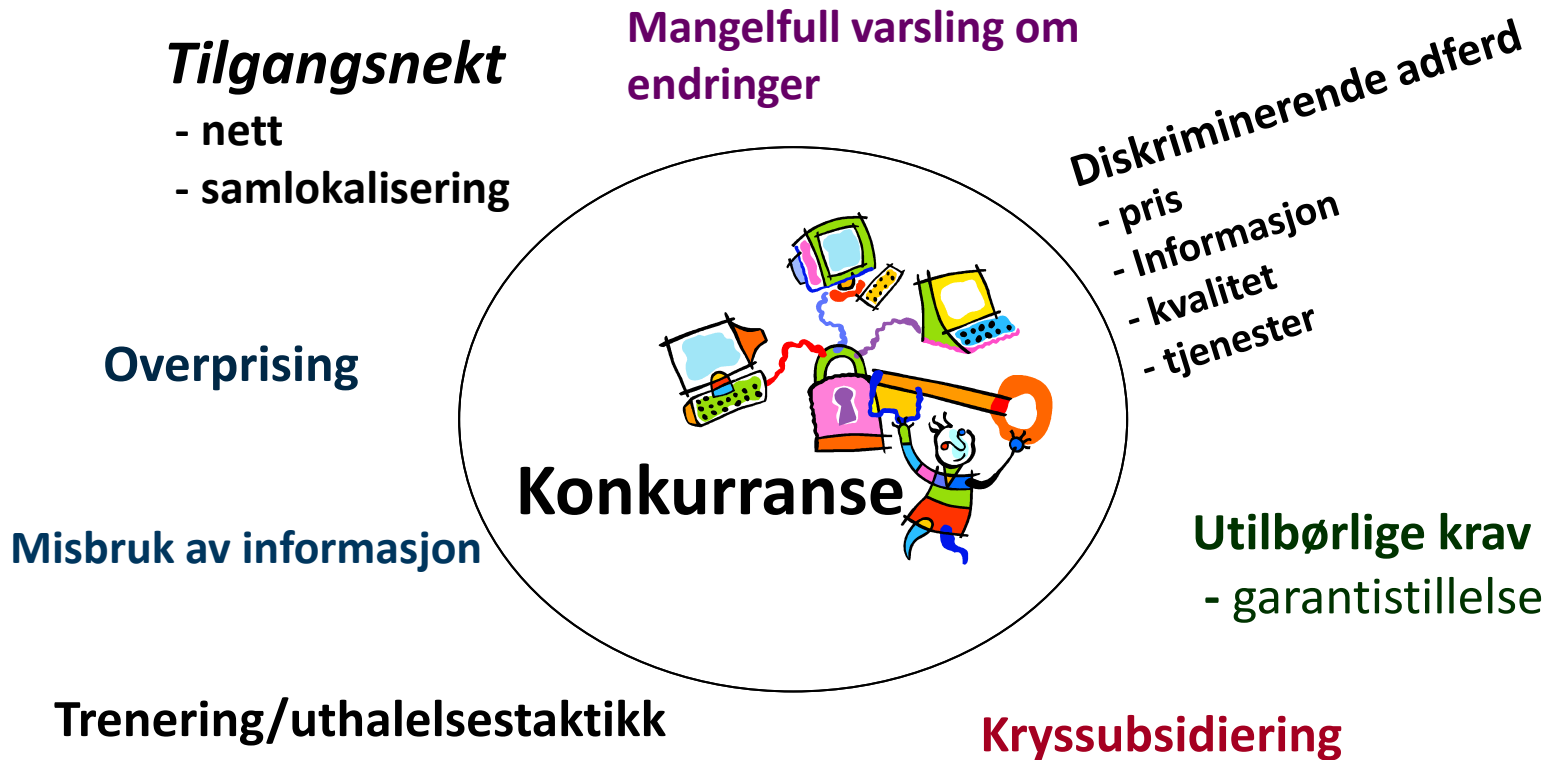
Tilbydere i det norske mobilmarkedet

- **Nettverksoperatører (MNO)**
 - Telenor og NetCom/TeliaSonera
 - Tele2 og Ice (mobile datatjenester)
- **Virtuelle mobiloperatører (Mobil Virtual Network Operator)**
 - tilbyder som ikke har eget radionett, men som har alle tekniske systemer som er nødvendige for samtrafikk og med andre nettoperatører
 - Tele2, TDC, Ventelo og Lycamobile (i 2010) har inngått MVNO-avtaler, kontrollerer egen termineringspris
- **Videreselgere/tjenestetilbydere (Service Provider)**
 - leier nettinfrastruktur fra nettverksoperatørene, og står for markedsføring, salg og fakturering mot sluttbrukere
 - Ca. 15-20 videreselgere i det norske markedet (Chess, OneCall, MyCall, Talkmore, osv.)

PT som tilrettelegger for konkurranse

– aktørene har incentiver til å stikke kjepper i hjulene til hverandre

Tilgang til og originering i mobilnett (M15)

Kun Telenor er underlagt regulering

- Tilgang og originering
- Data (2G og 3G)
- Samlokalisering (inkl. kostnadsorientering)
- Ikke-diskriminering
 - ekstern-ekstern og intern-ekstern
 - pris
 - kvalitet
- Standardavtale (MVNO og nasjonal gjesting)
- Regnskapsmessig skille (nettvirksomhet og sluttbrukervirksomhet)

Krevende oppfølging av gjeldende vedtak

- Brudd på ikke-diskriminering?
 - TDC vs. Network Norway
 - TDC vs. Telenors egen sluttbrukervirksomhet (marginiskvis)
- Brudd på samlokaliseringsplikt?
 - Telenor vs. Mobile Norway/Tele2
- “Datastruping”?
- Ny standardavtale

INSIDE TELECOM

Full krangel om surfehastigheter

One Call-sjefen raser mot at deres kunder får lavere hastigheter enn Telenors. Telenor mener One Call bør fokusere på å følge spillereglene.

INSIDE TELECOM

HJEM NYHETER BREDBÅND MOBIL TELEMEDIA INSIDE DEBATT TEL

- Samlokaliserings-nekt gir Telenor millioninntekter

Terminering i mobilnett

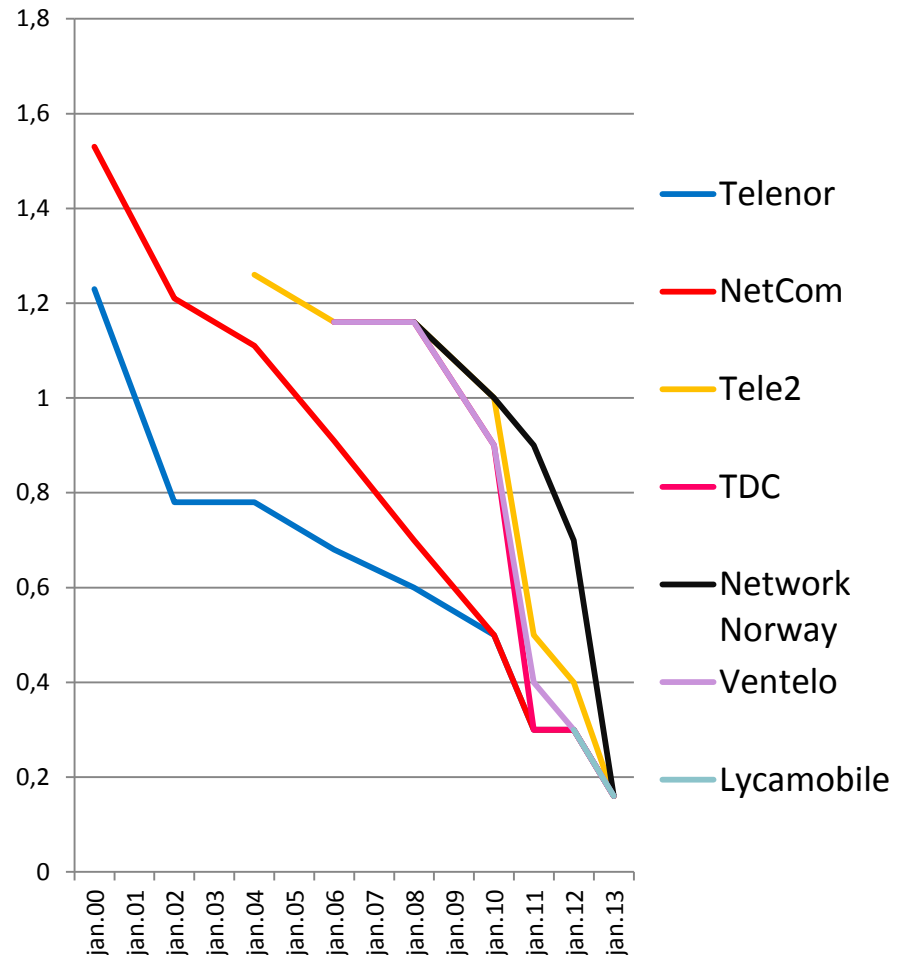
- Alle tilbydere har de facto monopol på å terminere samtaler i sitt eget nett
- Markedene for terminering er derfor definert slik at hvert enkelt nett utgjør et eget marked
 - 100 % markedsandel for terminering i eget nett
 - ”Calling Party Pays”-prinsippet gjør at tilbyderne ikke har incitament til å redusere egen termineringspris
- Regulering av termineringspriser er derfor nødvendig
 - Historisk sett har store inntekter vært knyttet til terminering

Kjerneproblem: ineffektiv prising fordi alle tilbydere har monopol for terminering i eget nett

Konsekvens i perioden 2010-2013:

- Priskutt Telenor ca 1,9 mrd.
- Priskutt NetCom 1,65 mrd.
- For Tele2 ville priskutt utgjort 1,8 mrd. (endret noe av SD)
- Samtidig store besparelser i varekost for tilbyderne
- Forbrukerne kan spares for 550 til 650 millioner i året

Pristak mobilterminering – fra 115 øre til 16 øre

Tele 2 har samtidig fått subsidiert utbygging av eget nett med ca NOK 2 mrd.

Krever kutt i Tele2-terminering

Telenor mener symmetri må innføres et halvt år tidligere enn planlagt.

Publisert: 15. Nov 2011 kl. 08:08 | AA TEKSTSTR

Av Ole-Harald Nafstad | SKRIV UT | KOMMENTARER | RSS | TIPS EN VENN

Det kommer frem i et brev Telenor har sendt til Post- og teletilsynet.

Nektes nytt milliard-beløp for å bygge norsk mobilnett

Tele2 vil love full utbygging mot at konkurrentene og deres kunder betaler

29.06.2012 To milliarder i subsidier er nok

To milliarder i subsidier er nok til at det bør være svært interessant å bygge det tredje mobilnett i Norge. Det er vår mening at ytterligere minst to milliarder, som Tele 2 og Network Norway ber om, er for mye. Dette skriver direktør i Post- og teletilsynet Torstein Olsen i denne kommentaren.

DT-utdelt 26. juni 2012 om Tele 2 og Network Norway samrådning om 3. fasede del av perioden

Tele2 og Network Norway har vært tillatt å ta en høyere pris for å sikre bygging av det tredje mobilnettet (75 % befolkningsdekning) - Øk. rasjonelt å be om mer penger til ytterligere utbygging

Ny analyser og markedsvedtak på vei...

- Fortsatt regulering av tilgangsmarkedet på mobil (15)?
 - hvilke virkemidler er i så fall aktuelle?
 - Regulering av 4G/LTE
- Grunnlag for enda lavere pristak mobilterminering?

V Andre «hot topics» / spørsmål / oppsummering

Andre «hot topics»

R.I.P?

Telenors infrastrukturuomlegging

- Fasttelefonens død?
- Hva skjer med kobberlinjene og konkurrentenes mulighet for å levere bredbånd?
- Hva med leveringspliktige tjenester (USO)?

Internasjonal gjesting

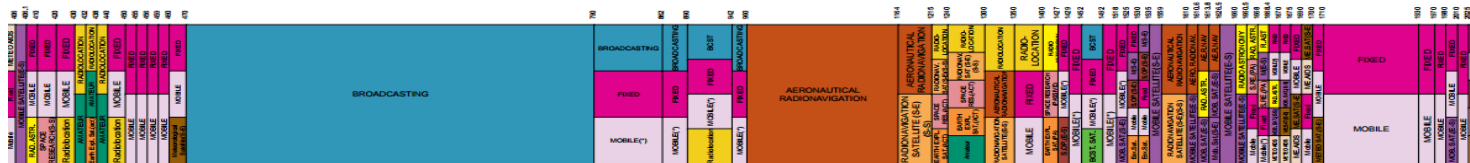
- Tilgangsregulering grossistnivå
- Pristak tale/sms/data på grossist- og sluttbrukernivå
- Varsling i hele verden
- «decoupling» fra 1. juli 2014 (single IMSI + LBO)
- Fortsatt billigst å velge lokale operatører enn så lenge

Nettnøytralitet

- Rett til internettilknytning med spesifisert kapasitet og kvalitet
- Rett til internettilknytning gang som gir adgang til å
 - hente og levere innhold etter eget ønske
 - bruke tjenester og applikasjoner etter eget ønske
 - koble utstyr og programvare som ikke skader nettverket etter eget ønske
- Rett til internettilknytning fr for diskriminering mht. applikasjonstype, tjenestetype, innholdstype og hvem som er avsender eller mottaker

Frekvensauksjoner (digital dividende + 900 og 1800 MHz

- Dekningskrav (eks 40 % befolkningsdekning innen 4 år for DD)
- Minstepris
- Auksjonsformat: lukket bud

Mer informasjon fra PT

- www.npt.no
- www.telepriser.no
- www.nettvett.no
- www.nettfart.no
- www.finnsenderen.no

Nettfart.no

Post- og teletilsynet

Start testen Statistikk Om bredband Spørsmål og svar IPv6

Får du den kapasiteten du forventer?

Sjekk dette før du tester bredbåndet ditt

Start testen